

Protocol Sociale Veiligheid

Opgesteld door: SEO- werkgroep (Coördinatie Jantine Wiersma)

Datum opstellen: juni 2023

Geldig tot: juni 2024

Besproken Team/ MT: september 2023

Goedgekeurd/ besproken:

Evaluatie: september 2024

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Sociale veiligheid	4
Definitie sociale veiligheid	4
De inzet op Leyenburg	4
Leyenburgaanpak	5
Time-in/ Time-out protocol	6
Signalering	7
Stappenplan:	8
Gesprekken met ouders	9
Gedragsspecialist	9
Plaatsing in andere groep	9
Externe hulp	9
Schorsing en verwijdering	9
Aanpak bij pesten op Leyenburg	9
Plan van aanpak voor de leraren:	9
Schematisch stappenplan bij pesten	11
Groepsvorming	12
Kwink	12
Gouden Weken	12
Zilveren Weken	12
Sociaal emotioneel leerlingvolgsysteem groep 1-2: 'Op school'	13
Sociaal emotioneel leerlingvolgsysteem groep 3-8: Leerling in Beeld	13
Tevredenheidsmeter	13
Sociale media	14
Bijlage 1 Protocol Time in/out	15
Time-in/ Time-out protocol	15
Verschil tussen time-in en time-out:.....	15
Bijlage 2 De reactieprocedure	16
Bijlage 3 Tips voor ouders bij pesten	18

Inleiding

Sinds augustus 2015 is in Nederland de wet 'Veiligheid op school' van kracht (OC&W, z.d.). Scholen in het primair en voortgezet onderwijs zijn verplicht beleid op het gebied van sociale veiligheid te formuleren en uit te voeren, een aanspreekpunt te hebben voor dit beleid en voor het melden van onveilige situaties, en de veiligheid van leerlingen jaarlijks te monitoren. In het kader van sociale veiligheid wordt ook het belang van gesprekken in de klas over moeilijke thema's benadrukt (Stichting School en Veiligheid, 2016).

Sociale veiligheid

Ieder kind heeft recht op een fijne en veilige schooltijd. Met behulp van dit protocol zorgen wij ervoor dat de Leyenburgschool een sociaal veilige school is, voor alle leerlingen, leerkrachten en ouders. Dit protocol toont wat wij op school doen om een veilig, pedagogisch klimaat te verzorgen voor iedereen.

Definitie sociale veiligheid

'Vertrouwen in zichzelf en in anderen in een situatie, dat in interacties een wederzijdse verbondenheid (namelijk als mens met gelijke basisbehoeften) wordt gerespecteerd' (Broersen et al. 2015).

De volgende uitgangspunten hanteren wij om een sociaal, veilige school te zijn:

- De kinderen gaan met plezier naar school en voelen zich veilig bij ons. Leerkrachten en leerlingen werken samen aan een prettige sfeer in de groep. Wij gaan met de leerlingen en ouders om op basis van wederzijds respect. Leerkrachten, leerlingen en ouders proberen, ieder met hun eigen verantwoordelijkheid, het maximale te investeren in een goede en open sfeer. We houden ons allemaal aan de 5 gedragsverwachtingen (zie figuur 2) en spreken elkaar hierop aan.
- De leerkrachten ondersteunen, begeleiden en stimuleren de leerlingen bij hun ontwikkeling, zowel op cognitief als sociaal gebied.
- Samenwerking tussen de school, de ouders en de leerlingen is van groot belang. Daarom vinden wij ouderbetrokkenheid heel belangrijk. (figuur 1)
- Het team is alert op pesten en discriminatie onder schooltijd. Wij proberen met de lessen en gedragsverwachtingen preventief op te treden, om pesten en discriminatie te voorkomen. Indien er sprake van is wordt er opgetreden om de situatie te stoppen en op te lossen.
- Structuur, regelmaat en rust geven duidelijkheid en ruimte bij het opvoeden en opgroeien. Ook op school leren wij de kinderen dat er gedragsverwachtingen zijn en daar hebben we schoolbreed afspraken over. We hanteren hierbij de 5 gedragsverwachtingen aan de hand van onze 3 kernwaarden en oefenen dit aan de hand van onder andere Kwinklessen.

Figuur 1

De inzet op Leyenburg

Wij werken zoveel mogelijk preventief aan het behouden van sociale veiligheid. Soms is het nodig om curatieve maatregelen in te zetten. Hieronder wordt uiteengezet hoe wij dit aanpakken.

Leyenburgeraanpak

Op onze school wordt gewerkt vanuit de visie van Schoolwide Positive Behavior Support (SWPBS).

Schoolwide Positive Behavior Support is gericht op het bevorderen van sociaal gedrag en het verminderen van gedragsproblemen bij leerlingen. Het positieve, sociale gedrag wordt gestimuleerd door de leerlingen te complimenteren en zoveel mogelijk aan te spreken op alles wat goed gaat. We proberen leerlingen 'te betrappen' op goed gedrag.

Vanuit de vijf pijlers van SWPBS hebben wij onze eigen Leyenburgeraanpak opgebouwd:

1. Wij werken vanuit gezamenlijk geformuleerde schoolbrede waarden.
2. Wij richten ons op het voorkomen van probleemgedrag.
3. De school zet gedragsinterventies voor leerlingen in op basis van verzamelde gegevens over gedrag.
4. Wij hebben gezamenlijke verwachtingen geformuleerd over welk gedrag wij van de leerlingen willen zien op de verschillende plekken in en om onze school. Deze gedragsverwachtingen worden visueel gemaakt, actief aangeleerd en systematisch positief bekrachtigd in de vorm van duimen en groepsbeloningen. Alle leerlingen krijgen lessen in goed gedrag in het kader van pestpreventie. Deze vormen een integraal onderdeel van de SWPBS-aanpak.
5. Wij werken actief samen met zorginstellingen en ouders.

Wij spreken niet over regels maar hebben het over gedragsverwachtingen. Schoolbreed hebben wij de volgende 5 gedragsverwachtingen die overal in de school zichtbaar zijn.

Zo gaan we met elkaar om:

Ik ga beleefd en netjes met anderen om.

Ik doe alleen bij een ander wat ik zelf fijn vind.

Ik ga netjes om met de spullen van mezelf en van anderen.

Ik wacht met praten tot ik aan de beurt ben.

Ik ben onder schooltijd stil op de gang en loop rustig.

verantwoordelijkheid - veiligheid - respect

Figuur 2

De reactieprocedure is een interventie bij ongewenst gedrag en kleine overtredingen die vaak tijdelijk van aard zijn, door verandering in thuissituatie, groepsdynamiek of welbevinden van de leerling/ groep.

80-90% van de leerlingen zit in het groene gedeelte van de piramide (figuur 3) en houdt zich over het algemeen aan de gedragsverwachtingen die wij op school geformuleerd hebben. Het kan zijn dat een leerling tijdelijk naar het gele gedeelte van de piramide verschuift, omdat het zich niet aan een gedragsverwachting houdt. Als een leerling een gedragsverwachting niet na komt, is het van belang dat de leerling door middel van de reactieprocedure weer naar het groene gedeelte van de piramide verschuift.

Figuur 3: *Onderwijspiramidemodel Leyenburgeraanpak*

Time-in/ Time-out protocol

Bij onze Leyenburgeraanpak hoort het Time-in/ Time-out protocol (voor het volledige protocol, zie bijlage 1). Dit protocol zetten we in vanaf groep 4 t/m groep 8. Wanneer leerlingen zich niet aan de afgesproken gedragsverwachtingen van de school en klas houden, leidt dit tot onwerkbaar en/of onveilige situaties voor leerlingen, teamleden, de klas en de school. Dit protocol geldt voor de leerlingen die tussen het groene en gele gedeelte van het onderwijspiramidemodel bewegen of in het gele gedeelte van het onderwijspiramidemodel (zie figuur 3) zitten. Ook bij pestgedrag wordt dit protocol ingezet (voor het volledige protocol, zie bijlage 1).

In de groepen 1-3 is een plek te vinden waar kinderen kunnen nadenken en tot rust komen op het moment dat zij zich niet houden aan de gedragsverwachtingen. Hierna vindt een gesprek met hen plaats. In alle groepen wordt de reactieprocedure (zie bijlage 2) ingezet bij het overtreden van de gedragsverwachtingen. De reactieprocedure biedt kinderen op een positieve manier de kans een andere keuze in gedrag te maken.

Signalering

De curatieve aanpak begint bij signalering. Dit kan door leerkrachten die pestgedrag constateren, ouders of leerlingen zelf. Indien hier mogelijk sprake van is, zal er altijd een gesprek volgen met alle partijen. Kinderen kunnen in conflict zijn of ruzie maken. Dit hoort bij het leren grenzen stellen. Om te weten of het daadwerkelijk om pesten gaat is het belangrijk op de volgende signalen te letten:

- Gebeurt het met opzet? (*intentioneel*)
- Kan het slachtoffer zich verdedigen? (*machtsverschil*)
- Hoe erg wordt het ervaren? (*intensiteit*)
- Gebeurt het steeds opnieuw? (*herhaaldelijk*)

Wat is pesten of plagen?

Definitie: 'Een fysieke, verbale of psychologische aanval of intimidatie met de *intentie* om de ander te kwetsen of bang te maken. Er is sprake van een psychologisch en/of fysiek *machtsverschil* tussen de dader en het slachtoffer en er is sprake van *herhaalde incidenten* tussen dezelfde leerlingen gedurende een langere periode.' (bron Nivoz)

Als je geplaagd wordt, kun je altijd terugplagen. Daar ontstaan geen problemen van. Plagen is niet gemeen, plagen is voor alle partijen grappig. Om plagen kun je lachen, niet iedere keer dezelfde persoon is aan de beurt. Het gebeurt niet structureel. Plagen is ook meestal één tegen één en is makkelijk te stoppen. Het is niet zo dat je met plagen niet op hoeft te letten. Als dezelfde persoon lang of veel geplaagd wordt, dan kan het zijn dat de ontvanger het niet meer leuk vindt. En dan is het pesten geworden.

Bij pesten is de sfeer juist niet positief en er is vaak sprake van meer tegen één. Er is sprake van een machtsverschil, het slachtoffer is niet in staat tegen de sterkere partij (pestkop met meelopers) te verweren. Pesten is altijd gemeen bedoeld en het kan niet in je eentje worden gestopt. Bij pesten gaat het doorgaans om herhaald gedrag. Toch kan ook een eenmalige gebeurtenis een grote impact hebben op het slachtoffer. De gepeste kan namelijk gebukt gaan onder de impliciete dreiging dat het pesten opnieuw zal gebeuren. Hij of zij wordt dan bang of leert juist om bang te zijn. Ook de duur van de pesterijen verschilt. Soms vinden ze plaats over een korte periode, soms houden ze een langere periode aan. Hoe dan ook: in veel gevallen zijn ze gepland en systematisch.

Niet alles is pesten (vaak is het wel grensoverschrijdend en ongewenst):

- Iemand tijdens een ruzie een klap in het gezicht geven
- Vriendinnen die elkaar uitschelden
- Iemand voor de grap laten struikelen

Pesten is agressie (verbaal/fysiek/relatieveel/digitaal):

Plus deze 3 elementen:

- Intentioneel
- Structureel
- Machtsverschil

Bijlage L

Plagen of pesten?

Pesten is geen grapje!
Er is een groot verschil tussen plagen en pesten.

Plagen

Het gebeurt af en toe.
Iedereen is gelijk.
Eerst plaagt de één en dan de ander weer.
Het is voor de lol en nooit gemeen.
Je kunt zeggen als het niet meer leuk is.
Het is leuk voor iedereen.

Pesten

Het gebeurt vaak en lang.
Eén of meer kinderen spelen de baas.
Gaat altijd één kant op met vaak hetzelfde slachtoffer.
Het is gemeen bedoeld en moeilijk te stoppen.
Voor de één is het 'leuk',
maar voor de ander niet.

**STOP
PESTEN
NU!**

<https://www.stoppestennu.nl/wat-het-verschil-tussen-plagen-en-pest-en-kenniscentrum-pest-en>

Stappenplan:

Allereerst is het van groot belang het slachtoffer te laten weten dat hij serieus genomen wordt en dat de leerkracht bescherming biedt, zodat de gepeste leerling zich veilig voelt. Het kind moet ondersteuning krijgen om sterk in zijn schoenen te kunnen staan in verschillende situaties. Zo leert het kind zich staande te houden in onze maatschappij.

Bij de pester(s) en meelopers is het van belang de zogeheten 'No blame approach' toe te passen.

1. De leerkracht maakt het probleem duidelijk en legt aan de ouders uit hoe het slachtoffer zich voelt. Hierbij worden geen verwijten gemaakt. Als leerlingen vertellen wat er gebeurd is, laat de leerkracht merken het verhaal te horen maar gaat hier nauwelijks op in. Het doel van het gesprek is dat zij begrijpen hoe het gepeste kind zich voelt.
2. Hoewel er geen beschuldigingen worden geuit, benadrukt de leerkracht dat de kinderen er verantwoordelijk voor zijn dat het slachtoffer zich weer goed gaat voelen.
3. Aan de betrokken kinderen wordt één voor één gevraagd welke ideeën zij hebben om het slachtoffer te helpen, zodat het zich weer fijn en veilig voelt in de klas en op school. De leerkracht bekrachtigt deze ideeën positief.
4. De leerkracht draagt de verantwoordelijkheid om het probleem op te lossen over aan de ouders. Er wordt direct een vervolgspraak gemaakt, waarin wordt besproken wat er veranderd is.
5. Evaluatie: met elk kind wordt afzonderlijk gesproken hoe het nu gaat. Zo krijgen de leerlingen inzicht in de veranderingen. Zie *'Aanpak bij pesten op Leyenburg': voor handelen leerkracht*

Gesprekken met ouders

Ouders van het slachtoffer, de pester(s) en de meelopers worden op gesprek gevraagd. Individueel of gezamenlijk. Een goede samenwerking tussen alle partijen is zeer belangrijk.

Gedragsspecialist

Bij de gedragsspecialist kan het gepeste kind werken aan zijn grondhouding. Samen met de gedragsspecialist kan er gewerkt worden aan verbale en non-verbale communicatie, positief zelfbeeld en gevoel van eigenwaarde.

Plaatsing in andere groep

Bij aanhoudend pestgedrag kan ervoor gekozen worden om een kind in een andere groep te plaatsen, binnen de school. De groep wordt beschermd tegen de leerling die pest.

Externe hulp

Mochten bovenstaande maatregelen onvoldoende resultaat geven, kan er meer aan de hand zijn dan alleen pesten. Op dat moment kan externe hulp worden ingezet. Hierbij kan gedacht worden aan SMW, HCO, De Loodsboot of het CJG.

Schorsing en verwijdering

In extreme gevallen wordt een kind geschorst of verwijderd (zie protocol schorsing en verwijdering)

- School is een leerinstelling. De school beschermt het leerproces tegen kinderen en ouders die dit ernstig belemmeren.
- School beschermt de leerlingen en de leerkrachten tegen grensoverschrijdend gedrag van een enkele medeleerling en/of een enkele ouder.

Aanpak bij pesten op Leyenburg

Duidelijk en tijdig contact met de ouders blijft altijd belangrijk. Daarnaast aangeven wat het plan van aanpak is en uitspreken wat van de ouders verwacht wordt en dat ze de aanpak van school ondersteunen en er thuis ook mee aan de slag gaan;

De school heeft een vertrouwenspersoon, Artie Jagesar, deze kan ingeschakeld worden wanneer het plan van aanpak niet het gewenste resultaat oplevert. De vertrouwenspersoon kan het probleem onderzoeken, een andere deskundige raadplegen en het bevoegd gezag adviseren teneinde toch tot een oplossing te komen.

Plan van aanpak voor de leraren:

1. De leerkrachten en IB-ers bekijken tijdens de groepsbespreking twee keer per jaar de uitkomst van het SEO-leerlingvolgsysteem en bespreken dit. Daarnaast hebben we aan het begin van het jaar een groepsbespreking over de sociaal-emotionele staat van de groep. Dit kan als vertrekpunt gezien worden voor een interventie op groepsdynamisch niveau.
2. De gedragsverwachtingen in de klas worden aan het begin van het schooljaar samen met de leerlingen gemaakt. De gedragsverwachtingen vanuit de Leyenburgaanpak worden op een duidelijk zichtbare plaats in de klas en in de school opgehangen. De leerlingen kunnen hierop worden aangesproken door zowel de leerkracht als door medeleerlingen;
3. De gedragsverwachtingen zijn een terugkerend onderdeel in verschillende lessituaties.
4. De leerlingen wordt duidelijk gemaakt, dat als zij geconfronteerd worden met gedrag dat zij als niet prettig ervaren, dit kunnen melden aan de leerkracht. Dit is geen klikken. Ook leerlingen die getuige zijn van dit gedrag kunnen dit melden;

5. Indien er sprake is van pestgedrag dient de leerkracht het volgende te doen:

- De leerkracht neemt het probleem serieus;
- Er wordt een gesprek gevoerd met het slachtoffer;
- Er wordt een gesprek gevoerd met de pester;
- Er wordt een gesprek gevoerd met de omstanders;
- Verslaggeving van de aanpak en/of afspraken;
- Actief toezien en handelen;
- Collega's informeren, zodat er een samenwerking ontstaat in actief toezien en handelen;
- De leerkracht informeert de ouders van de gepeste en de pester hierover. Samen wordt gezocht naar een oplossing.

6. Bij ernstig en/of steeds terugkerend pestgedrag wordt de directeur op de hoogte gesteld. Tevens worden de ouders van het gepeste kind op de hoogte gesteld;

7. Er is een plan van aanpak opgesteld en er wordt duidelijk gesteld wie hier deel van uit maakt. Er is een duidelijk doel en tijdpad;

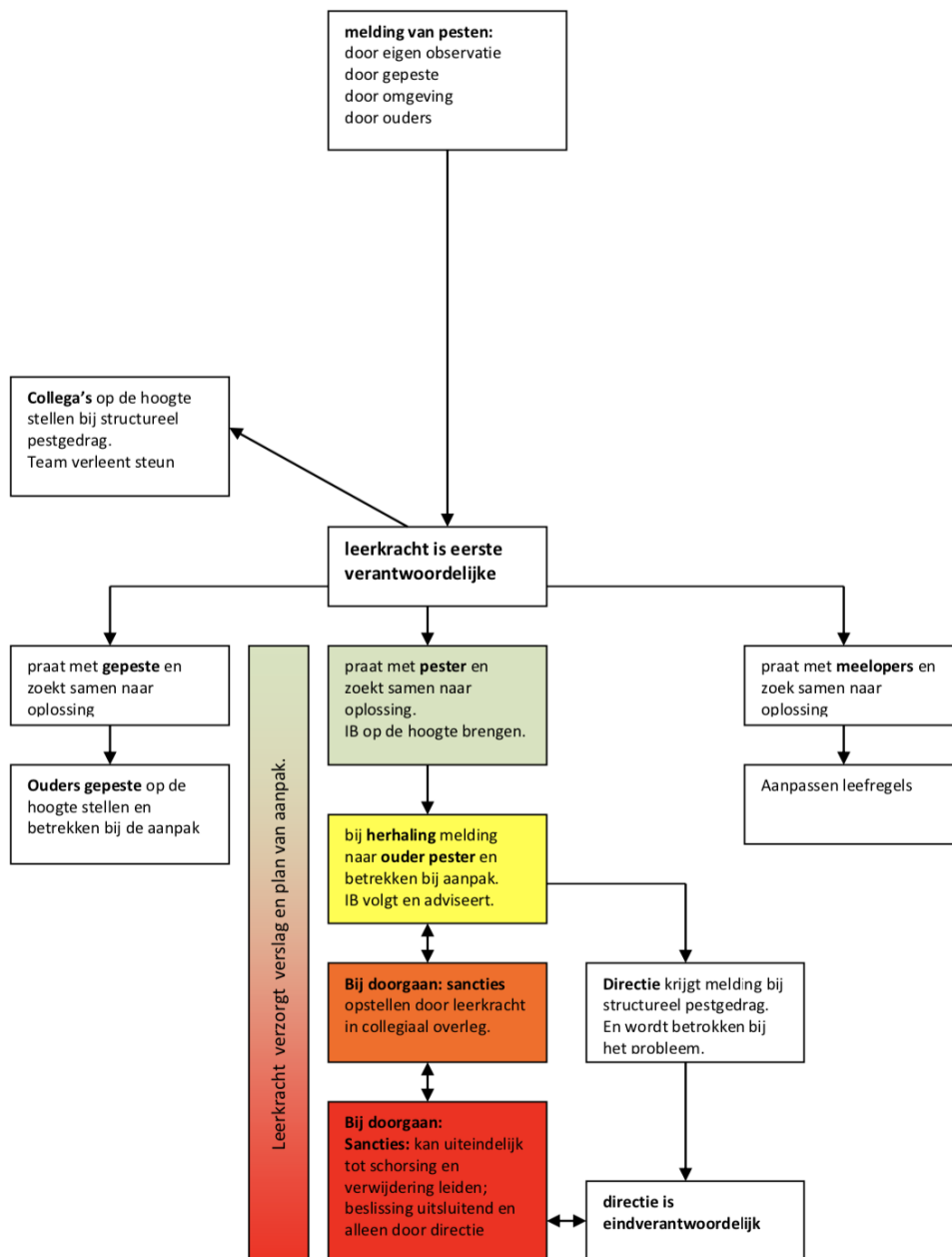
8. Wanneer na waarschuwen en informeren van de ouders, een kind blijft doorgaan met pesten, kunnen sancties als schorsing en uiteindelijk verwijdering van de school toegepast worden;

9. Uitvoering ligt bij de leerkrachten, leerlingen en ouders; eindverantwoording bij de directie;

10. Team en MR evalueren 1 x per jaar het protocol Sociale Veiligheid op school. De leerkracht is de verantwoordelijke persoon in de acties. De intern begeleider en de gedragspecialist staan ten dienste van de leerkracht in de vorm van begeleiding en verzorgen van hulpverlening. De directie ondersteunt en neemt pas de regie als IB of gedragspecialist dit aangeeft (Het overstijgt de zorgcapaciteit of de verantwoordelijkheid).

Schematisch stappenplan bij pesten

Schematisch stappenplan:

In elke fase staat het ouders vrij om gebruik te maken van de klachtenprocedure of de schoolvertrouwenspersoon of de vertrouwenspersoon van het SCOH.
Informatie is op school te verkrijgen en zal ook door school worden overhandigd.
Ons uitgangspunt is uiteraard om met elkaar te werken naar een veilige situatie en met elkaar in gesprek te blijven.

Groepsvorming

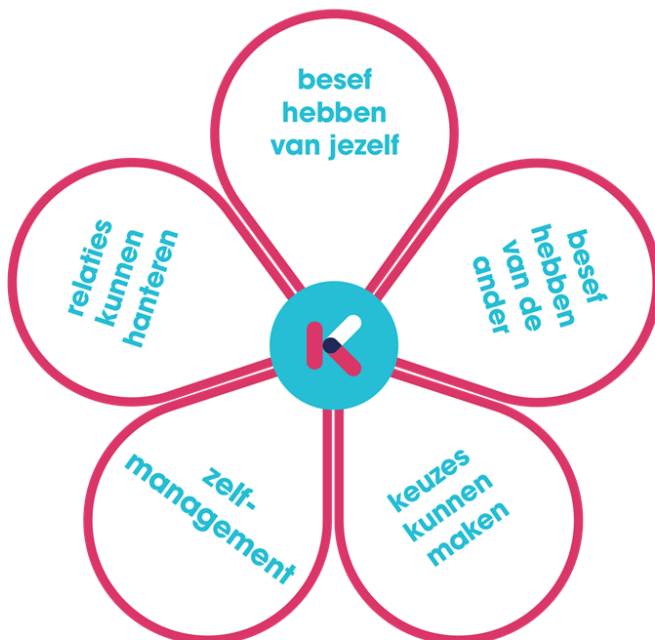
Op onze school wordt het hele jaar gewerkt aan groepsvorming. De manier waarop hiermee gewerkt wordt passen we aan, aan het leerjaar. Er wordt gebruik gemaakt van verschillende coöperatieve werkvormen. Waardoor de kinderen binnen de klas in verschillende samenstellingen en situaties elkaar leren kennen en leren samenwerken. Hieronder staat wat we onder andere allemaal doen aan de groepsvorming:

Kwink

Kwink is een online methode voor sociaal-emotioneel leren (SEL). Inclusief burgerschap en mediawijsheid. Voor groep 1 t/m 8 van het primair onderwijs. Kwink biedt een doordacht SEL-programma, gebaseerd op de laatste wetenschappelijke inzichten. Praktisch, leuk en altijd actueel. Gericht op preventie (van bijvoorbeeld pesten op school) en de kracht van een veilige groep. Deze methode sluit goed aan bij de principes van PBS (Positive Behavior Support).

Kwink is geïnspireerd op het boek 'Groepsplan Gedrag, planmatig werken aan passend onderwijs' van dr. Kees van Overveld.

In het figuur hier onder staan de competenties waaraan Kwink werkt:

<https://www.kwinkopschool.nl/wat-is-kwink/daarom-kwink>

Gouden Weken

Een goed begin is het halve werk! Deze uitdrukking past goed bij het begin van het schooljaar, dit noemen we de Gouden Weken. Deze weken worden ingezet om extra te werken aan de interactie tussen leerkrachten en leerlingen (onderling) en zo te zorgen voor een fijne sfeer. De Gouden Weken gaan direct na de zomervakantie van start en duren tot ongeveer de herfstvakantie. In deze weken ligt het accent op groepsvormende activiteiten.
Bron: De Gouden Weken 2.0: Boaz Bijleveld

Zilveren Weken

De Zilveren Weken is de naam voor de periode na de kerstvakantie, grofweg halverwege het schooljaar. Het onderhouden van je groep is natuurlijk een continu proces en na een pauze kan het fijn zijn om jouw groep weer een oppepper te geven. Bepaalde afspraken versloffen

of zijn minder relevant of handig gebleken. Er kunnen verschuivingen binnen of voor de groep plaats hebben gevonden, op misschien is er sprake geweest van een periode met afwisseling tussen thuis- en fysiek onderwijs. Dergelijke omstandigheden hebben invloed op de sfeer in de groep en daarmee op het taakgericht werken en dus op de resultaten.

De Zilveren Weken periode is bij uitstek geschikt om terug te blikken en vooruit te kijken. Deze weken staan in het teken van meer doen van wat werkt, en dat wat niet werkt anders te doen of achterwege te laten. Er is weliswaar ruimte voor een hernieuwde kennismaking, maar de groep staat. *Bron: De Zilveren Weken: Boaz Bijleveld*

Sociaal emotioneel leerlingvolgsysteem groep 1-2: 'Op school'

Op School is een sociaal- emotioneel leerlingvolgsysteem dat op een transparante, periodieke, handelingsgerichte wijze de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen volgt. Het invullen van de screeningslijst per leerling geeft zicht op het welbevinden van de leerlingen, wat de sociale veiligheid vergroot. Bij leerlingen waarvan uit de screening een reden tot actie blijkt, worden besproken in de groeps- en leerlingbespreking. Hierbij kan de keuze worden gemaakt om een individueel handelingsplan voor een leerling op te stellen. Er wordt een plan op maat gemaakt waaraan leerling en leerkracht, in samenspraak, de komende 8 - 10 weken gaan werken. Na 8- 10 weken wordt het handelingsplan geëvalueerd. Na de evaluatie wordt het plan gesloten als de leerling de sociale vaardigheden heeft aangeleerd die hij nodig heeft en hij deze kan toepassen. Mocht dit niet het geval zijn, dan kan ervoor gekozen worden (indien nodig) het plan aan te passen of te verlengen voor een nieuwe periode van wederom 8-10 weken. In het schooljaar 2023-2024 zullen de kleutergroepen hiermee werken.

Sociaal emotioneel leerlingvolgsysteem groep 3-8: Leerling in Beeld

Vanaf schooljaar 2023-2024 is de school overgestapt naar een nieuw leerlingvolgsysteem voor de groepen 3 t/m 8. Dit leerlingvolgsysteem biedt de mogelijkheid aan leerkracht en leerling om vragenlijsten in te vullen, die een beeld geven van de sociaal-emotionele ontwikkeling. De uitslagen van de formulieren worden besproken in de groeps- leerlingbespreking. Ook wordt er een analyse op schoolniveau gemaakt, die door de werkgroep Sociaal Emotionele Ontwikkeling wordt bekeken en waaruit een actieplan voor het volgende schooljaar vloeit, om zo de fysieke en sociale veiligheid te verbeteren en te waarborgen. Het instrument geeft leerkrachten en intern begeleiders inzicht in het zelfbeeld, welbevinden en het sociale gedrag van leerlingen. Op basis van de resultaten en uitslagen kan het handelen in de klas worden geoptimaliseerd. Het instrument sociaal-emotioneel functioneren kan alleen worden gebruikt om na te gaan of bepaalde aspecten van het sociaal-emotioneel functioneren van een leerling of een klas mogelijk extra aandacht nodig hebben, het is niet bruikbaar voor het stellen van een diagnose. De leerkrachten van groep 3 t/m 8 vullen een vragenlijst in per leerlingen. De leerlingen van groep 5 t/m 8 vullen een leerlingvragenlijst in. Deze lijsten worden twee keer per jaar ingevuld/afgenomen. Meer informatie over dit leerlingvolgsysteem is te vinden op: <https://www.cito.nl/onderwijs/primair-onderwijs/lvs-leerling-in-beeld/sociaal-emotioneel-functioneren>

Tevredenheidsmeter

Met de Leerling in Beeldvragenlijst onderzoeken wij tevredenheid én sociale veiligheid, en voldoen wij aan de monitoringsplicht sociale veiligheid, welke verplicht is vanuit de PO-raad. De leerlingen van de groepen 6-8 vullen zelf een vragenlijst in over hoe sociaal veilig zij zich in de groep en op school voelen. Deze gegevens worden (anoniem) doorgestuurd naar de inspectie.

Gedragsspecialist

Op de Leyenburgschool hebben wij een gedragsspecialist, dit is Marleen Poleij. De gedragsspecialist is er voor leerlingen, leerkrachten en ouders die ondersteuning nodig hebben op het gebied van:

- Sociale veiligheid
- Groepsdynamiek
- Interventies op gedrag
- Coaching voor leerlingen en leerkrachten
- Aanleren van sociale vaardigheden
- Psycho- educatie
- Opvoeding

Naar aanleiding van de groeps- en leerlingbespreking met de intern begeleider, of individuele gesprekken met directie of intern begeleider, wordt de gedragsspecialist ingezet.

Sociale media

Het gebruik van internet en sociale media is niet meer weg te denken in het dagelijks leven van tegenwoordig. Thuis, onderweg en ook op school hebben we hiermee te maken. Naast het onderwijzen van de kinderen in basisvakken en omgang met elkaar is er binnen onze school ook aandacht voor de omgang met internet en sociale media.

Sociale media is een erg complex onderwerp, omdat leerlingen zich buiten school veel bezighouden hiermee. Binnen school mag er geen gebruik gemaakt worden van mobieltjes. Op de Leyenburgschool geldt de afspraak: Zodra de kinderen op het schoolterrein zijn, wordt de mobiele telefoon niet meer gebruikt. Eenmaal in de klas moeten de kinderen mobiele telefoons plaatsen in de daarvoor bestemde kluis.

In de klas wordt wel gebruik gemaakt van computer en IPad. Deze worden alleen ingezet als informatiebron bij de lessen. Op school kunnen we hier zicht op houden en hebben we duidelijke richtlijnen rondom het gebruik van mobiele telefoons. Echter gebeurt er buiten school van alles op sociale media. De verantwoordelijkheid voor het gebruik van sociale media is een belangrijke kwestie. Vanuit huis wordt verwacht dat ouders zicht hebben op het sociale mediagedrag van hun kind. Ook op school willen we de kinderen leren sociale media op een positieve manier te gebruiken maar ook te waarschuwen voor de gevaren ervan. Essentieel is dat de kinderen gedragsregels en fatsoensnormen leren kennen die ze hanteren bij het gebruik van sociale media. Op dit moment zijn we als team bezig een duidelijke visie hierover op te stellen en dit vast te leggen in een protocol mediawijsheid.

Wat we op dit moment al wel doen aan mediawijsheid is het volgende:

- Wij doen mee aan Mediamasters tijdens de week van Mediawijsheid met de groepen 7 & 8;
- Dit schooljaar zorgen wij voor een ouderbijeenkomst Sociale Media (wordt verzorgd door Voorlichting op Scholen);
- De leerkrachten volgen een teamtraining Sociale Media;
- De leerlingen van groep 5 t/m 8 krijgen in het schooljaar 2023-2024 Mediawijsheid lessen van Voorlichting op Scholen.

Bijlage 1 Protocol Time in/out

Time-in/ Time-out protocol

Bij onze Leyenbargaanpak hoort het Time-in/ Time-out protocol. Wanneer leerlingen zich niet aan de afgesproken gedragsverwachtingen van de school en klas houden leidt dit tot onwerkbare en/of onveilige situaties voor leerlingen, teamleden, de klas en de school. Dit protocol geldt voor de leerlingen die tussen het groene en gele gedeelte van het onderwijspiramidemodel bewegen of in het gele gedeelte van het onderwijspiramidemodel (zie figuur 3) zitten. Ook bij pestgedrag wordt dit protocol ingezet (voor het volledige protocol, zie 'Aanpak bij pesten op Leyenburg').

Verschil tussen time-in en time-out:

Time-in:

De Time-in vindt plaats binnen de eigen klas. Door inzet van een time-in plek (nadenkplekje) in de klas kan een leerling er zelf bewust voor kiezen even op het nadenkplekje te gaan zitten, om zo zijn emoties weer onder controle te krijgen.

Ook de leerkracht kan een time-in adviseren. De leerkracht geeft de leerling als het ware een reminder om even tot rust te komen. Zeker bij kinderen met zeer impulsief gedrag is deze reminder nodig. Belangrijk hierbij is dat de reactieprocedure wordt gevolgd. Nadat de leerling tot rust is gekomen wordt er een evaluerend gesprek gehouden.

Als de leerkracht de reactieprocedure heeft doorlopen en de leerling verandert het ongewenste gedrag niet krijgt hij een Time-in. Mocht de leerling na de Time-in zijn gedrag niet veranderen, volgt opnieuw de reactieprocedure. Blijft de leerling het storende/ ongewenste gedrag vertonen, krijgt hij een 2^e Time-in. Blijft de leerling ook hierna storend/ ongewenst gedrag vertonen, volgt een Time-out.

Time-out:

De Time-out vindt plaats buiten de klas. Waar de Time-out plaatsvindt hangt af van het aantal Time-outs dat de leerling binnen 3 weken heeft gekregen.

De leerling krijgt een Time-out formulier mee om zo een moment van zelfreflectie in te bouwen. Dit formulier ligt bij de leerkracht zelf in het lokaal, alsmede bij MT leden en directie. Het informeren van ouders en het in gesprek gaan en blijven met ouders en leerling, is hierbij ontzettend belangrijk.

De Reactieprocedure:

een interventie bij ongewenst gedrag/kleine overtredingen

Stap 1: Loop naar de leerling toe en vraag de leerling naar de geldende gedragsverwachting.
'Wesley, wat is ook alweer de afspraak op de gang over de toon waarop je praat?'

De leerling geeft het juiste antwoord en stelt zijn gedrag bij: geef een compliment!
De leerling is ongehoorzaam, ga naar stap 2a.

Stap 2 a: Vertel de leerling wat de gedragsverwachting is en vertel de leerling wat hij nu moet doen.
"Wesley, op de gang praten we op een rustige toon. Praat nu op een rustige toon alsjeblieft".

Stap 2b: Loop weg en wacht 10 seconden.

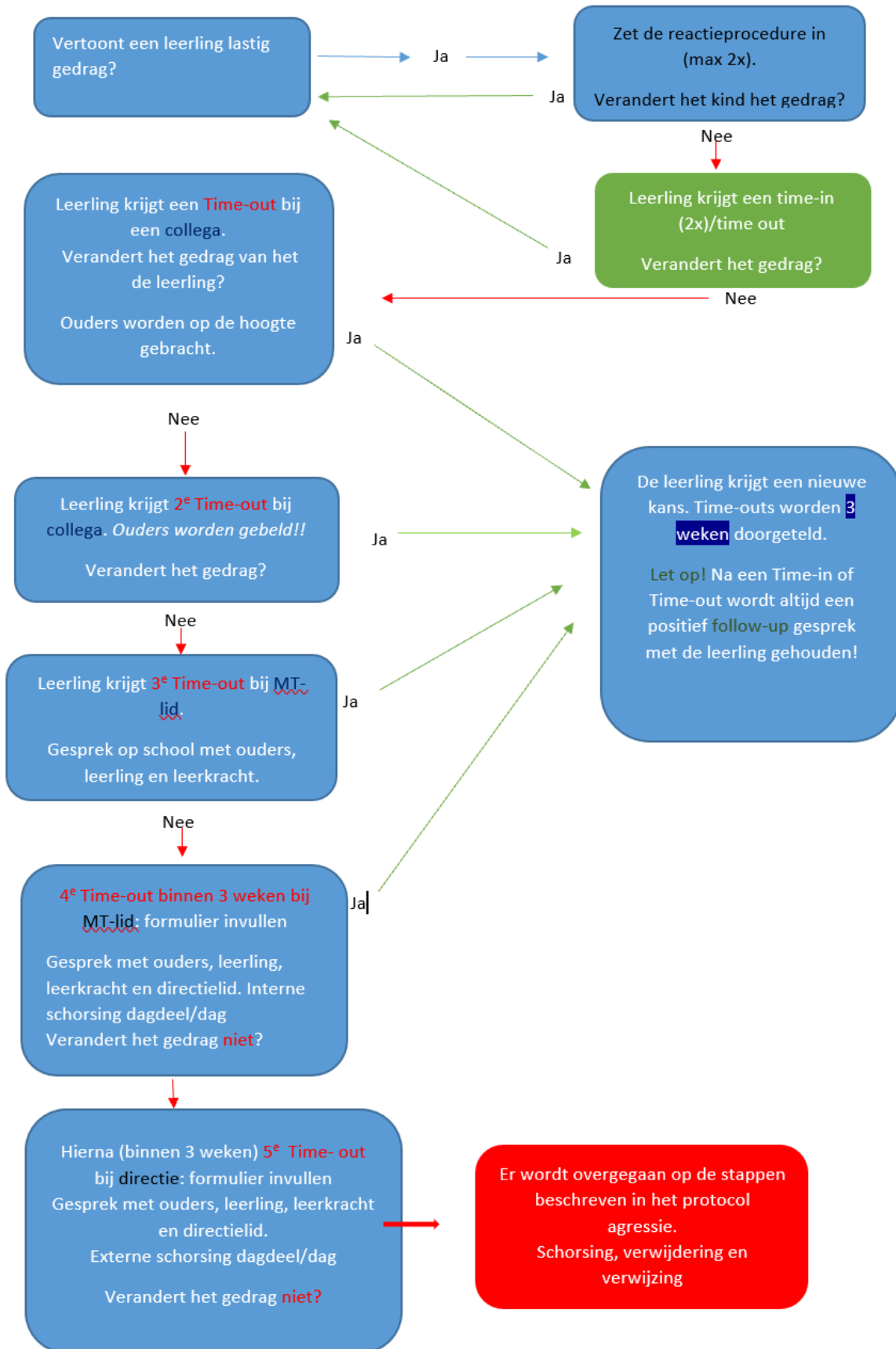
De leerling stelt zijn gedrag bij: geef een compliment!
De leerling is ongehoorzaam, ga naar stap 3.

Stap 3: Benoem het ongewenste gedrag, benoem de afspraak en geef een keuze.
"Wesley, ik hoor dat je schreeuwt. De afspraak is dat je op een zachte toon praat in de gang. Praat nu op zachte toon of blijf in de pauze binnen. Wat is je keuze?"

De leerling stelt zijn gedrag bij: geef aan dat de leerling een slimme keuze heeft gemaakt!
De leerling is ongehoorzaam, ga naar stap 4a.

Time-in / Time-out protocol Stappenplan groep 4 t/m 8

Bijlage 3 Tips voor ouders bij pesten

Onderstaande tips zijn overgenomen uit het pestprotocol van Basisschool Houtrust:

Mijn kind wordt gepest. Wat kan ik doen?

- Als u weet of vermoedt dat uw kind gepest wordt, praat er dan over. Uw kind zal waarschijnlijk in eerste instantie niet willen vertellen dat het gepest wordt, dus stel u erop in dat uw kind eerst zal ontkennen.
- Moedig uw kind aan om te vertellen wat er aan de hand is en zeg dat u wilt helpen.
- Zeg duidelijk en vaak genoeg dat het feit dat uw kind gepest wordt niet aan het kind ligt. Niemand heeft het recht hem of haar te pesten.
- Beloof niet dat u de kwestie geheimhoudt, want dan is het onmogelijk om er iets mee te doen!
  - Bedenk samen hoe uw kind het pesten de baas kan worden. Eenvoudige manieren zijn het beste. De pesters hopen vaak dat hun slachtoffer reageert door te huilen of bang of boos te worden. Als het mogelijk is, moet het slachtoffer proberen te doen alsof het hem onverschillig laat, bijvoorbeeld door tegen de pesters 'nee' te zeggen en weg te lopen. De pesters kunnen moeilijk doorgaan als de gepeste niet op hen reageert en wegloopt. U kunt ook proberen om uw kind meer weerbaar te maken in peestsituaties door uw kind te leren op een overtuigende manier 'nee, niet doen!' of 'hou op met pesten!' te zeggen.
  - Bedenk samen of uw kind situaties kan vermijden waar het gemakkelijk gepest kan worden. Het is bijvoorbeeld niet handig om als laatste de klas te verlaten, om onnodig geld of iets waardevols mee naar school te nemen of om apart van andere kinderen of de pauzesurveillanten te gaan staan. Het is goed om in de buurt van anderen te blijven, ook al ken je hen niet. In een groep is het veiliger.
- Hoe geeft u het gepeste kind meer zelfvertrouwen? Maak bijvoorbeeld samen een 'goed humeurposter'. Zoek een foto van uw kind waarop hij of zij er tevreden en gelukkig uitziet. Plak de foto op een vel papier. Schrijf dan rondom de foto opbeurende of leuke opmerkingen van anderen en dingen waar uw kind goed en handig in is. Als de poster af is, hang hem dan op een zichtbare plek.
- Gepeste kinderen kunnen door het pesten bang en verlegen zijn. Op school worden er in de Kwinklessen besproken hoe je vrienden maakt en worden vaardigheden geoefend die hiervoor nodig zijn. U kunt met de leerkracht over de lessen spreken, zodat u er thuis verder over kan praten. Bedenk samen met uw kind verschillende manieren waarop je vriendschappen kunt sluiten en onderhouden.
- U kunt uw kind stimuleren om thuis vriendjes uit te nodigen, in het begin misschien een per keer, zodat een kind in een bekende en veilige omgeving kan werken aan de sociale vaardigheden.
- U kunt uw kind aanmoedigen om aan activiteiten mee te doen waarbij hij of zij nieuwe mensen kan ontmoeten en vrienden kan maken, zoals een sportclub.
- Het is sterk aan te bevelen om contact op te nemen met de leerkracht van de school. Deze zijn geschoold om gevallen van pesten op te lossen. Vertel de leerkracht wat er heeft plaatsgevonden en wat u hebt gedaan om uw kind te steunen.

De voornaamste taak van ouders

De voornaamste taak van ouders is hun kind lief te hebben en te steunen. Het belangrijkste signaal aan een gepest kind is:

- Het pesten is niet jouw schuld!
- Zit er niet over in, je mag verdrietig zijn, we gaan er samen iets aan doen.
- We steunen en helpen je: we maken samen een eind aan het pesten. In veel gevallen van pesten helpt het al om overtuigende NEE te zeggen. Als het nodig is, kan uw kind dat eerst samen met u oefenen en het daarna in een echte peestsituatie toepassen. Als uw kind via internet of via een mobieltje wordt gepest, vertel hem of haar dan wat daaraan gedaan kan worden.

Samen oefenen om je uit peestsituaties te kunnen redden

Thuis kunt u met uw kind oefenen om zich uit de peestsituaties te redden. Kinderen die gepest worden, hebben niet de verantwoordelijkheid om het pesten te stoppen; die verantwoordelijkheid ligt altijd bij de hele groep (klasgenoten, leerkrachten).

Kun je op overtuigende wijze NEE of STOP HOUD OP zeggen tegen pesters?

- De woorden NEE of STOP HOUD OP zouden een eerste stap kunnen zijn bij de poging om een eind te maken aan het pesten. In veel peestsituaties kun je NEE tegen de pester zeggen. Het is aan te raden om het zeggen van dat woord eerst samen met een van je ouders te oefenen. Zoek thuis een rustige plek waar je met zijn tweeën bent, zonder dat anderen je kunnen storen.
- Samen kun je van tevoren situaties bedenken, waarin je het woord NEE kunt en moet gebruiken. Op school wordt dit tijdens de Kwinklessen ook geoefend met de kinderen. NEE is een kort, maar sterk woord. Je vertelt er anderen mee dat je het niet leuk vindt wat ze doen.
- Denk aan hoe goed je tijdens het oefenen NEE zei en gebruik het woord nu in een echte situatie waarin je gekwetst wordt. Door daarna weg te lopen, versterk je het effect van het NEE zeggen.
- Het heeft geen zin om ruzie te maken. Als dit soort situaties vaker voorkomt, vertel het dan aan de meester of juf of een klasgenoot.
- Vragen zijn belangrijk 'Hoe was het vandaag op school?' of 'Hoe ging het op school?', zijn alledaagse, maar belangrijke vragen. Ze geven informatie over hoe de schooldag van uw kind is verlopen, over zijn of haar gemoedstoestand en over zijn of haar relatie met vrienden en klasgenoten. De vragen geven ook aan dat u geïnteresseerd bent in wat er op school gebeurt en kunnen daarom een opening zijn voor een gesprek over eventuele problemen die uw kind heeft. Als u de volgende keer weer zo'n vraag stelt neem dan geen genoegen met een kort standaardantwoord als: 'goed' of 'oke'. Reserveer tijd, zodat u in alle rust kunt praten. De bedoeling is niet om een verhoor af te nemen, maar om samen te praten over de gebeurtenissen van die dag. Het is handig om open vragen te stellen waarop uw kind niet alleen met ja of nee kan antwoorden. U kunt ook naar gezichtsuitdrukkingen, gebaren en lichaamshouding kijken. Voorbeeldvragen: 'Wat was het leukste of vervelendste dat vandaag op school is gebeurd?' 'Met wie was je vandaag op school? Wat hebben jullie gedaan?' 'Wat heb je vandaag met je vriendjes of vriendinnetjes gedaan? Hoe vond je het?'

DE ROL VAN UW KIND

Hoe kan mijn kind een gepest kind helpen?

Als er gepest wordt, zijn niet alleen pesters, slachtoffers en meelopers aanwezig: bijna altijd zijn er ook kinderen die buitenstaanders zijn. Buitenstaanders doen niet mee aan het pesten, maar zij kunnen veel doen om pesten tegen te gaan en te voorkomen. Wat kan uw kind doen om het pesten te stoppen?

- Stimuleer uw kind om zich tegen pesten uit te spreken. Het pesten kan snel ophouden als een buitenstaander zich ermee bemoeit.
- Vraag aan uw kind hoe het is om toe te kijken als er iemand gepest wordt. Wat voor gevoelens roept dat op? Praat er samen over.
- Stel uw kind voor om met vriendjes en vriendinnetjes over pesten te praten. Wat zouden ze samen kunnen doen om het pesten te laten ophouden? Een groep kinderen die pesten niet goed vindt, zou een goede bijdrage kunnen leveren aan het ophouden van pesten.
- U kunt samen praten over de verschillende vormen van pesten. Pesten is niet alleen slaan of uit[1]schelden, maar het kan ook roddelen zijn of via internet of mobieltjes plaatsvinden. Geen enkele vorm van pesten is acceptabel!
- Moedig uw kind aan om pesten te melden aan een volwassene. Dat is geen klikken of roddelen over iemand anders, maar een goede en snelle manier om een gepest kind te helpen. Je mond er over houden heeft alleen tot gevolg dat het gepeste kind zich langer vervelend voelt.

Mijn kind heeft meegedaan aan het pesten – Wat moet ik doen?

Wat moet u doen als u het bericht krijgt dat uw kind wordt beschuldigd van pesten of als u te weten komt dat hij of zij anderen mogelijk pest? Het kan als een verrassing komen, zodat de eerste reactie waarschijnlijk uit boosheid, twijfel of schuldgevoelens bestaat. Die gevoelens horen erbij, voordat u de zaak gaat uitzoeken is het belangrijk om eerst tot rust te komen. Als ouder staat u er wellicht niet bij stil dat ook uw kind zich schuldig kan maken aan pesten. Vaak worden pesters gezien als agressieve en vervelende (probleem)kinderen, maar de meeste kinderen die meedoen aan pesten zijn gewone en gezonde kinderen die gehoord en gezien willen worden.

- Zoek goed uit wat er is gebeurd. Is er werkelijk sprake van pesten of slechts van een meningsverschil of ruzie tussen kinderen? Ook in het laatste geval moet er ingegrepen worden. Bij het stellen van vragen moet u zich niet kritisch, beschuldigend of veroordelend opstellen.
- Zoek uit hoe en waarom uw kind heeft meegedaan aan pesten. Wat is zijn of haar rol daarbij geweest? Is uw kind de belangrijkste pester, een assistent of een versterker? Denk eraan dat kinderen hun aandeel vaak zullen ontkennen of verminderen.
- Accepteer geen verklaringen als: 'Het was maar een grapje, het was niet zo bedoeld'. Geef duidelijk aan dat u pesten niet accepteert en help uw kind onderscheid te maken tussen plagen en pesten.
- Leg uit hoe beangstigend en onrechtvaardig pesten is vanuit het oogpunt van het slachtoffer. Benadruk dat niets pesten rechtvaardigt en help uw kind zich in te leven in de situatie van het slachtoffer.

- Zeg dat het pesten moet ophouden omdat de situatie steeds erger kan worden, zowel voor het slachtoffer als voor degenen die aan het pesten meedoen.
- Veroordeel het pesten, niet uw kind. Maak duidelijk dat u het pesten niet accepteert, maar dat u wel van uw kind houdt. Zeg dat u bereid bent om uw kind te steunen en te helpen bij het stoppen met pesten.
- Vraag u af of uw kind meer leiding en aanwezigheid van een volwassene nodig heeft. Leg hem of haar duidelijke grenzen op wat in de vrije tijd en buiten het huis mag. Probeer op de hoogte te blijven waar uw kind is en met wie.
- Leer uw kind andere mensen te respecteren en de verschillen in mensen te accepteren. Verschillen tussen mensen zijn geen reden om te pesten.
- Zeg dat u er zeker van bent dat uw kind zijn of haar gedrag kan veranderen. Geef uw kind het vertrouwen dat hij of zij het gedrag ook echt kan veranderen.
- Geef positieve feedback als uw kind niet meedoet aan het pesten.
- Maak uw kind duidelijk dat het zowel thuis als op school voor hem of haar vervelende gevolgen zal hebben als het pesten doorgaat.
- Als u moet straffen, gebruik dan rechtvaardige middelen. Straffen moet niet gebaseerd zijn op vernederen of lichamelijke bestraffing. Zulke middelen zullen het pestgedrag juist doen toenemen. Het allerbelangrijkste is te vertellen dat u uw kind accepteert zoals het is en dat u van hem of haar houdt, maar dat u het niet accepteert dat uw kind meedoet aan het pesten van anderen. U kunt uw kind dat meedoet aan pesten op vele manieren steunen. Blijf rustig en vastberaden als u er met uw kind over spreekt. Maak uw kind duidelijk dat u het pesten niet accepteert. Probeer uw kind zich te laten inleven in het slachtoffer. Vertel hoe vervelend en hoe angstig het slachtoffer zich moet voelen. Benadruk dat niets pesten rechtvaardigt. Vertel dat u wilt helpen bij het stoppen met pesten. Bedenk samen manieren om boosheid en teleurstelling de baas te blijven en probeer te voorkomen dat uw kind gaat pesten om zich beter te voelen. U kunt er ook samen met uw kind over nadenken wat hij of zij voor het slachtoffer kan doen. Zo kan uw kind het slachtoffer bijvoorbeeld groeten en uitnodigen voor een spel op school of in ieder geval proberen om niet meer mee te doen met het pesten. Probeer uw kind zich te laten inleven in het slachtoffer.

CYBERPESTEN

Wat te doen bij kwetsende berichten?

- Adviseer uw kind om berichten die door de pester of onbekende personen zijn verstuurd, niet te openen.
- Vertel uw kind dat hij of zij niet moet reageren op pestberichten.
- Als blijkt dat de afzender van het bericht op dezelfde school zit als uw kind, neem dan contact op met de leerkracht.
- Als het pesten doorgaat, is het raadzaam om het e-mailadres of het telefoonnummer van uw kind te wijzigen.
- Pestberichten kunnen zo nodig opgeslagen op opgeschreven worden als bewijsmateriaal.

- U kunt het e-mailprogramma zo instellen dat de berichten van bepaalde afzenders in uw eigen map terechtkomen, zodat uw kind ze niet hoeft te lezen. Als er beledigende teksten of foto's van uw kind worden gepubliceerd.
- Neem contact op met de beheerder van de website. De beheerder kan de tekst van het internet verwijderen en waarschijnlijk ook de schrijver van de tekst achterhalen.
- Sla alle websites op waar pestteksten staan voor bewijsmateriaal.
- Als het pesten zeer ernstige vormen aanneemt, moet u contact opnemen met de politie.